

জোনাকী মণ্ডল গাঁৱৰ দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনাৰ ওপৰত এটি অধ্যয়ন

ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্নাতক ষষ্ঠ ষাণ্মাসিকৰ ভূগোল বিভাগৰ
Core-14 কাকতৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰা গৱেষণা প্ৰকল্প।

তত্ত্বাবধায়ক

ৰীমা দেৱী

সহকাৰী অধ্যাপিকা

ভূগোল বিভাগ

প্ৰস্তুতকৰ্তা

শ্ৰীমতী পপী কছাৰী

ষষ্ঠ ষাণ্মাসিক

ভূগোল বিভাগ

Roll No. : 30810134

Registration No : S1921699

নন্দনাথ শইকীয়া মহাবিদ্যালয়, তিতাবৰ, যোৰহাট

ইং - ২০২২ বৰ্ষ

DEPARTMENT OF GEOGRAPHY
NANDA NATH SAIKIA COLLEGE
TITABAR, JORHAT-785630, ASSAM (INDIA)

Rima Devi

Assistant Professor

Phone: 7002882828 (M)

Certificate

Certified that Mr./ Ms POPY KACHARI Roll No 30810134 D.U. Registration No S1921699 a 6th Semester (Core) student of the Department of Geography, Nanda Nath Saikia College has worked under my guidance and supervision for preparing the project entitled "***Impacts of Floods on Jonaki Mandal Village, Titabar, Assam***" for partial fulfillment of the requirement for the degree of Bachelor of Arts/ Science in Geography of Dibrugarh University. The project is the results of his/her own investigation and neither the project as a whole, nor any part of it has ever been submitted for any degree or diploma.

(R. Devi)

Date: 10.7.2022

Place: Nanda Nath Saikia College, Titabar-30

Supervisor

কৃতজ্ঞতা স্বীকাৰ

পোনপ্ৰথমে আমি ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়ক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছোঁ, আমাৰ এই পাঠ্যপুথিত জৰীপ প্ৰণালীটো অন্তৰ্ভুক্ত কৰাৰ বাবে। লগতে নন্দনাথ শইকীয়া মহাবিদ্যালয়ৰ ভূগোল বিজ্ঞান বিভাগৰ মুৰব্বী অধ্যাপিকা ড° জোনালী শইকীয়া বৰকাকতী বাইদেউয়ে অনুমতি প্ৰদান কৰাৰ বাবে আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ। এই সুযোগতে মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ মহোদয় ড° লিটুল বৰুৱা ছাৰক আমাক অনুমতি প্ৰদান কৰাৰ বাবে কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ। ইয়াৰ পিছতে ভূগোল বিজ্ঞান বিভাগৰ ৰীমা দেৱী বাইদেউ, ড° নৱমল্লিকা শৰ্মা বাইদেউ, শ্ৰীযুতা সংগীতা শইকীয়া বাইদেউ আৰু দিল্লীতা দত্ত বাইদেউলৈ আমাক এই ক্ষেত্ৰত দিয়া বিভিন্ন মূল্যবান উপদেশ আৰু সু-পৰামৰ্শৰ বাবে কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ। লগতে সেই বানপীড়িত গাঁওখনৰ বাসিন্দা অনিল বৰা দেৱলৈ আমাক কৰা আপ্যায়নৰ আৰু গাঁওখনৰ বাসিন্দাসকলে কৰা সহায়-সহযোগিতাৰ বাবে আমি চিৰ কৃতজ্ঞ।

পৰিশেষত বানপীড়িত জৰীপ কাৰ্যত সংগ দিয়াৰ বাবে মোৰ মৰমৰ বান্ধবী কেইগৰাকীলৈ তেওঁলোকে কৰা সহায়-সহযোগিতাৰ বাবে অশেষ কৃতজ্ঞতা যাঁচিলো।

স্বাক্ষৰিত পদী বৰুৱা

সূচীপত্ৰ

০.১ পৰিচয়	-	০১
০.২ উদ্দেশ্য	-	০১
০.৩ তথ্যৰ আধাৰ আৰু পদ্ধতি	-	০১-০২
০.৪ অধ্যয়ন ক্ষেত্ৰ	-	০২
০.৪.১ অধ্যয়ন ক্ষেত্ৰৰ ভৌতিক পৰিৱেশ	-	০২-০৩
০.৪.২ অঞ্চলটোৰ জনসাংখ্যিক গাঁথনি	-	০৩
০.৪.৩ অঞ্চলটোৰ মানচিত্ৰ	-	০৩
০.৫ আলোচনা	-	০৪-০৯
০.৬ ফলাফল	-	১০
০.৭ সমাধান	-	১০-১১
০.৮ সামৰণি	-	১১
০.৯ তথ্যসংগ্ৰহ	-	১২
১০ আলোকচিত্ৰ	-	১৩

পৰিচয় :

প্ৰথম কথাত দুৰ্যোগ বুলি ক'লে এনেকুৱা এটা ঘটনা বা কাৰ্যক বুজাই যিয়ে মানৱ জীৱনৰ ওপৰত গুৰুত্বপূৰ্ণভাৱে প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰে আৰু ইয়াৰ ফলত মানুহৰ বিস্তৰ ক্ষতি সাধন হয়। এই দুৰ্যোগ প্ৰধানকৈ প্ৰাকৃতিক বা মানৱসৃষ্ট। প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগ যেনে - ভূমিকম্প, ভূমিস্থলন, চক্ৰপাত আদি। আনহাতে মানৱসৃষ্ট দুৰ্যোগৰ ভিতৰত পাৰমাণৱিক বোমা বিস্ফোৰণ, যুদ্ধ, সন্ত্ৰাসবাদ আদি উল্লেখযোগ্য। এই সকলো দুৰ্যোগৰ ভিতৰত আমাৰ পাঠ্যপুথিৰ অন্তৰ্গত কৰা এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয় হৈছে দুৰ্যোগ পৰিচালনা অৰ্থাৎ Disaster Management। এই দুৰ্যোগৰ ভিতৰত বানপানীও এটা প্ৰধান দুৰ্যোগ। অসমত যিহেতু দুৰ্যোগবোৰৰ ভিতৰত বানপানীয়েই আটাইতকৈ বিধ্বংসী দুৰ্যোগ বুলি ক'ব পাৰি আৰু বৰ্তমানেও এই বানপানীয়ে দুৰ্যোগ হিচাপে আমাৰ ৰাজ্যৰ বহুতো অঞ্চলত বিধ্বংসী কাৰ্য চলাইছে। থিক সেইদৰে আমাৰ যোৰহাট জিলাৰ তিতাবৰ মহকুমাৰ অন্তৰ্গত জোনাকী মণ্ডল গাঁওখনো বানপানীৰ দ্বাৰা পীড়িত হোৱা অঞ্চল। এই অঞ্চলটোত প্ৰায় দুই তিনি বছৰৰ মূৰত এবাৰ হ'লেও প্ৰবল বানপানীৰ সৃষ্টি হয়। যদিও বানপানী প্ৰাকৃতিক বা মানৱসৃষ্ট কাৰণত সংঘটিত হয় কিন্তু এই জোনাকী মণ্ডল গাঁও অঞ্চলটোত প্ৰাকৃতিক কাৰণতহে হোৱা দেখা যায়। এই অঞ্চলটোত বানপানী সৃষ্টি হোৱাৰ প্ৰধান কাৰণ হ'ল কাষতে থকা কাকডোঙা নদী। যাৰ ফলত বৰ্ষাকালত এই নদীখন পানীৰে উপচি কাষৰীয়া হিচাপে এই অঞ্চলটোত বানপানীৰ সৃষ্টি কৰে। গতিকে এই উপৰোক্ত কাৰকৰ ওপৰত কম বেছি পৰিমাণে এই দৃশ্যটোহে গাঁওখনত দেখা পাইছো বাবে আমাৰ জৰীপ কাৰ্যৰ বাবে এই গাঁওখনক নিৰ্বাচন কৰিছোঁ।

উদ্দেশ্য :

এই অঞ্চলত জৰীপ কাৰ্য কৰা প্ৰধান উদ্দেশ্য হ'ল -

(ক) মানুহৰ আৰ্থ-সামাজিক জীৱন-যাপনৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰা।

(খ) দুৰ্যোগ হিচাপে বানপানীয়ে সেই অঞ্চলটোত মানুহৰ জীৱন-যাপনত কিদৰে প্ৰভাৱ পেলাইছে সেই বিষয়ে অৱগত হোৱা।

(গ) বানপানীৰ ফলত হোৱা সমস্যাসমূহ সমাধান কৰিবলৈ কি কি উপায় অৱলম্বন কৰিব পাৰি সেই বিষয়ে মত পোষণ কৰা।

তথ্যসমূহৰ আধাৰ আৰু পদ্ধতি (Database and Methodology) :

কোনো লোক জৰীপ ক্ষেত্ৰৰ বাবে যেতিয়া নিৰ্দিষ্ট অঞ্চললৈ যাব লগা হয়, তেতিয়া তেওঁলোকে বহুতো প্ৰশ্নৰ ভাণ্ডাৰ লৈ যাব লগা হয়। ঠিক সেইদৰে আমিও তিতাবৰৰ ভিতৰুৱা এলেকা জোনাকী মণ্ডল গাঁৱত বহুতো তথ্য পোৱাৰ আশাত হাতত বহুতো প্ৰশ্ন লৈ সেই ঠাইত উপস্থিত হৈছিলো। আমি তথ্য লাভ কৰিবৰ বাবে তেওঁলোকক কৰা প্ৰশ্নসমূহ আছিল এনেধৰণৰ -

প্ৰথম অৱস্থাত আমি ২১৯ঘৰৰ ভিতৰত একাদিক্ৰমে ৩০ঘৰ মানহক বাছি লৈছিলো। প্ৰথমে তেওঁলোকৰ প্ৰতিটো ঘৰৰে ক্ৰমিক সংখ্যা উপস্থাপন কৰিছিলো, যেনে - (ক্ৰমিক নং ১, ২, ৩,)। তাৰ পাছত তেওঁলোকৰ গাঁৱৰ নাম, ৰাজহচক্ৰ আদিৰ বিষয়ে প্ৰশ্ন কৰা হ'ল। লগতে অঞ্চলটোৰ ওচৰতে থকা নদীৰ দূৰত্বৰ লগতে ঘাইপথৰ দূৰত্বৰ বিষয়েও প্ৰশ্ন কৰা হ'ল। তাৰ পাছত সেই পৰিয়ালৰ মুৰব্বীগৰাকীৰ নাম, ফোন নম্বৰ, ধৰ্ম, ভাষা, জাতিৰ লগতে তেওঁলোকৰ পৰিয়ালৰ প্ৰকৃতি আৰু তেওঁলোক সেই অঞ্চলৰেই নে অন্য ঠাইৰ পৰা অহা বসিন্দা ইত্যাদি প্ৰশ্নসমূহ কৰা হ'ল। তাৰ পাছত তেওঁলোকৰ পৰিয়ালৰ পুৰুষ আৰু মহিলাৰ সংখ্যা, ঘৰৰ মুৰব্বীৰ লগত সম্বন্ধ তেওঁলোকৰ বয়স, শিক্ষাগত অৰ্হতা আৰু জীৱিকা সম্পৰ্কে প্ৰশ্ন কৰা হ'ল। পিছৰ পৰ্যায়ত তেওঁলোকৰ ঘৰৰ আকৃতি ঘৰৰ উপলব্ধ সুবিধাসমূহ, মুঠ কৃষিভূমি আদিৰ বিষয়ে তেওঁলোকক প্ৰশ্ন উত্থাপিত কৰা হ'ল। ঠিক সেইদৰে পুনৰবাৰ সেই লোকসকলে কৰা শস্য আৰু শস্য উৎপাদনৰ পৰিমাণ আমি জানিব পাৰিছিলো। বানপানীয়ে তেওঁলোকৰ ওপৰত পেলোৱা প্ৰভাৱ যেনে - শস্যভূমি নষ্ট, ঘৰ-দুৱাৰ ধ্বংস আৰু সেই অঞ্চলটোত কিমান দিনলৈকে বানপানী থাকে আৰু তাৰ ফলত কিমান পোহনীয়া জীৱ-জন্তুৰ মৃত্যু হৈছে, বছৰেকত তেওঁলোকৰ কিমান অৰ্থ হানি হয় লগতে সাহায্যসমূহ লাভ কৰিছেনে নাই কৰা, সেইসময়ত তেওঁলোকৰ দেহত বিভিন্ন ধৰণৰ ৰোগে দেখা দিছিল নিকি সেই সকলোবোৰ প্ৰশ্নক লৈ তথ্য পোৱাৰ আশাত তেওঁলোকক আমি এই প্ৰশ্নসমূহৰ উত্থাপন কৰিছিলো।

অধ্যয়ন ক্ষেত্ৰ :

অধ্যয়ন ক্ষেত্ৰৰ ভৌতিক পৰিবেশ :

২০১১ চনৰ লোকপিয়ল অনুসৰি জোনাকী মণ্ডল গাঁও অঞ্চলটো তিতাবৰ মহকুমাৰ অন্তৰ্গত ই উপ জিলাৰ মুখ্য কাৰ্যালয় তিতাবৰৰ পৰা ১২ কিলোমিটাৰ দূৰত আৰু জিলা মুখ্য কাৰ্যালয়ৰ পৰা অৰ্থাৎ যোৰহাটৰ পৰা ৩০ কিলোমিটাৰ দূৰত অৱস্থিত। এই অঞ্চলটো বিৰিণাশায়েক গ্ৰাম্য পঞ্চায়তৰ অন্তৰ্গত। এই অঞ্চলটো অৰ্থাৎ জোনাকী মণ্ডল গাঁৱৰ পশ্চিমে গোলাঘাট জিলা, দক্ষিণে কুমাৰীগুৰি আছে। গোলাঘাট জিলাৰ মৰিয়নি, যোৰহাট এই অঞ্চলৰ নিকটৱৰ্তী চহৰ। এই গাঁওখন গোলাঘাট জিলাৰ সীমাত আছে।

এই অঞ্চলৰ কৃষি ক্ষেত্ৰ হৈছে ৩৪৭.৩৬ হেক্টৰ। ইয়াৰে ৬৮৩২ হেক্টৰ ভূমিত খেতি কৰা নহয়। ইয়াৰে ৪০.১৯ হেক্টৰ স্থায়ী চৰণীয়া মাটি, প্ৰায় ৬৫.৬৬ হেক্টৰ বৰ্তমানৰ পৰিত্যক্ত এলেকা হিচাপে পৰি আছে। ০.১৬ হেক্টৰ হৈছে কৃষিক্ষেত্ৰৰ আৱৰ্জনা ভূমি। এই অঞ্চলটোত প্ৰধানকৈ পলসুৱা মাটি, বালি অহীয়া মাটি লগতে ৰঙা মাটিও দেখা যায়।

এই অঞ্চলত বা গাঁওখনত বিৰাজ কৰা জলবায়ু এনেধৰণৰ -

(ক) অঞ্চলটোৰ জলবায়ু আৰ্দ্ৰ উপক্ৰান্তীয়।

(খ) গড় বাৰ্ষিক বায়ুৰ তাপমাত্ৰা হৈছে ২৩.৫ ডিগ্ৰী চেল্টিগ্ৰেড।

(গ) বায়ুৰ তাপমাত্ৰা ক্ৰমান্বয়ে ১৭.০ ডিগ্ৰী চেল্টিগ্ৰেড আৰু ২৮.৭ শতাংশ। ইয়াৰ বাৰ্ষিক গড় বৃষ্টিপাত হৈছে ২৬৫.২ মি মি, আৰ্দ্ৰতা ৮৭ শতাংশ, বতাহ ৩ কিলোমিটাৰ/ঘণ্টা। এই গাঁওখনৰ অক্ষাংশ দ্ৰাঘিমাংশ ক্ৰমে ২৬°৩০'০" উত্তৰ আৰু ৯৪°১২'০" পূৱত অৱস্থিত।

এই অঞ্চলত উপলব্ধ প্ৰাকৃতিক উদ্ভিদৰ সম্পৰ্কে তলত আলোচনা কৰা হ'ল -

(ক) এই অঞ্চলত প্ৰধানকৈ বিভিন্ন পৰ্ণপাতী, চিৰসেউজ গছ আৰু কেইবাটাও জোপোহা আৰু বনৌষধি

আৰু অন্য কিছুমান ঘাঁহৰ উদ্ভিদ দেখিবলৈ পাওঁ।

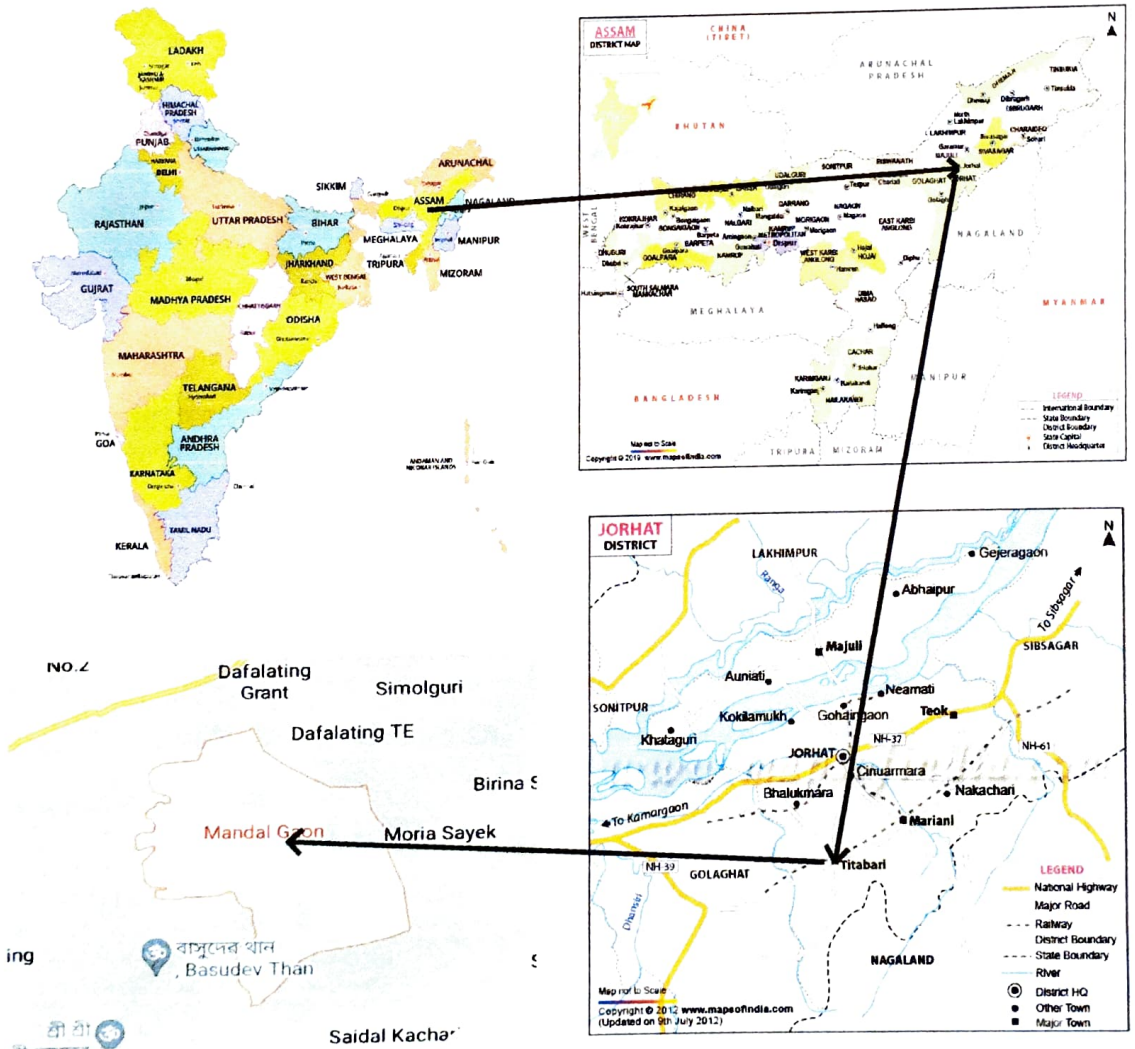
(খ) প্ৰভাৱশালী গছবোৰৰ প্ৰজাতি যেনে - বট, খোকন, সোণাৰু, বাঁহ আদি।

(গ) এই অঞ্চলত খেতি কৰা শস্য প্ৰধানকৈ দুই ধৰণৰ - ধান আৰু চাহ খেতি।

অঞ্চলটোৰ জনসাংখ্যিক গাঁথনি :

২০২০ চনৰ তথ্যৰ মতে গাঁওখনৰ মুঠ ভৌগোলিক এলেকা হৈছে ৬৪০.০৪ হেক্টৰ। এই গাঁৱৰ মুঠ জনসংখ্যা ১১৫৯। যাৰ ভিতৰত পুৰুষৰ জনসংখ্যা ৬৩৩ আৰু ৫২৬ মহিলা। এই গাঁৱৰ সাক্ষৰতাৰ হাৰ হৈছে ৭৭.৮৭ শতাংশ। যাৰ ভিতৰত পুৰুষ ৭৯.৯৩ শতাংশ আৰু মহিলা ৭৫.৩৮ শতাংশ। এই গাঁওখনত প্ৰায় ২১৯টা ঘৰ আছে। এই গাঁৱৰ পিন ক'ড হৈছে ৭৮৫৬৩২। এই অঞ্চলৰ লোকসকলে সকলো মুখ্য অৰ্থনৈতিক কাৰ্যকলাপৰ বাবে তিতাবৰ যাব লগা হয়। যি প্ৰায় ১২ কিলোমিটাৰ দূৰত্বত অৱস্থিত।

অঞ্চলটোৰ মানচিত্ৰ

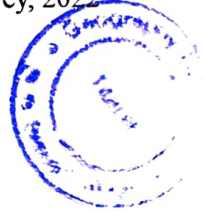
আলোচনা (Discussion) :

আমি পোৱা তথ্যবোৰ তালিকাৰ সহায়ত তলত বিশ্লেষণ কৰা হ'ল-

Table 1: Profile of the sample village -

Spatial Unit	Dominant Religion	Dominant Language	Dominant Caste	Dominant Type of Family Type	No. of Sample Household
জোনাকী মণ্ডল গাঁও	হিন্দু ধৰ্ম	অসমীয়া ভাষা	OBC অন্যান্য পিছপৰা জনজাতি	সৰু পৰিয়াল	৩০

Source : Field Survey, 2022

উপৰোক্ত তালিকাখনত দেখা গ'ল যে -

(ক) এই গাঁও খনত বাস কৰা লোকসকল প্ৰায় হিন্দু ধৰ্মাৱলম্বী লোক।

(খ) এই গাঁৱত বাস কৰা লোকসকলৰ ভাষা অসমীয়া।

(গ) এই গাঁৱত বাস কৰা অধিকাংশ লোক OBC অথবা অন্যান্য পিছ পৰা জাতি। লগতে এই গাঁৱৰ লোকসকল সৰু পৰিয়ালৰ সমষ্টি।

Table 2: Distribution of population as per age and sex of the sample village -

Spatial Unit	Age Group	% of Population	
		Male	Female
জোনাকী মণ্ডল গাঁও	০-১৪	১৭.৭%	১১.২%
	১৫-৫৯	৩১.৭%	৩০.৮%
	৬০+	৫.৬%	২.৮%

Source : Field Survey, 2022

উপৰোক্ত তালিকাখনত দেখা গ'ল যে -

(ক) ০-১৪ বছৰৰ বয়সৰ ল'ৰাৰ সংখ্যা ১৭.৭% আৰু ছোৱালীৰ সংখ্যা ১১.২%।

(খ) ১৫-৫৯ বছৰৰ পুৰুষৰ সংখ্যা ৩১.৭% আৰু মহিলাৰ সংখ্যা ৩০.৮%।

(গ) ৬০+ বছৰৰ পুৰুষৰ সংখ্যা ৫.৬% আৰু মহিলাৰ সংখ্যা ২.৮%।

গতিকে উক্ত তথ্যৰ পৰা দেখা গ'ল যে পুৰুষৰ তুলনাত মহিলাৰ সংখ্যা নিম্ন।

Table 3: Marital Status of the sample villager's 2022 and their genders -

Spatial Unit	Marital Status	% of Population	
		Male	Female
জোনাকী মণ্ডল গাঁও	বিবাহিত	২৭.১%	২৮%
	অবিবাহিত	২৮.৯%	১৫.৮%
	বিবাহ বিচ্ছেদ	০	০

Source : Field Survey, 2022

উপৰোক্ত তালিকাখনত দেখা গ'ল যে -

(ক) এই গাওঁখনৰ বিবাহিত পুৰুষৰ সংখ্যা ২৭.১% আৰু মহিলাৰ সংখ্যা ২৮%।

(খ) আনহাতে অবিবাহিত পুৰুষৰ সংখ্যা ২৮.৯% আৰু মহিলাৰ সংখ্যা ১৫.৮%।

গতিকে উক্ত তথ্যৰ পৰা দেখা গ'ল যে অধ্যয়ন কৰা গাওঁখনত বিবাহিত পুৰুষৰ সংখ্যাতকৈ মহিলাৰ সংখ্যা অধিক আৰু অবিবাহিত লোকসকলৰ ভিতৰত পুৰুষৰ সংখ্যা মহিলাতকৈ অধিক। আনহাতে উক্ত গাওঁখনত কোনো ধৰণৰ বিবাহ বিচ্ছেদ জনিত তথ্য পোৱা নগ'ল।

Table 4: Porportion of population into different education attainment and their gender disparity of the sample village, 2022

Spatial Unit	Level of Educational Attainment	% of Population	
		Male	Female
জোনাকী মণ্ডল গাঁও	Below HSLC	37.38%	30.84%
	Above HSLC but Below HS	8.4%	5.6%
	Above HS but Below Graduate	6.5%	5.6%
	Graduated Above	4.6%	0.9%

Source : Field Survey, 2022

উপৰোক্ত তালিকাখনত দেখা গ'ল যে -

(ক) HSLC ৰ নিম্ন স্তৰৰ শিক্ষাগত অৰ্হতাৰ ক্ষেত্ৰত পুৰুষ আৰু মহিলাৰ সংখ্যা ক্ৰমে 37.38% আৰু 30.84%

(খ) HSLC ৰ উৰ্দ্ধ আৰু HS ৰ নিম্নত শিক্ষাগত অৰ্হতা থকা পুৰুষ আৰু মহিলাৰ সংখ্যা ক্ৰমে 8.4% আৰু 5.6%

(গ) HS ৰ উৰ্দ্ধ আৰু Graduate ৰ নিম্নত শিক্ষাগত অৰ্হতা থকা পুৰুষ আৰু মহিলাৰ সংখ্যা ক্ৰমে 6.5% আৰু 5.6%

(গ) Graduate ৰ উৰ্দ্ধৰ পুৰুষ আৰু মহিলাৰ সংখ্যা ক্ৰমে 4.6% আৰু 0.9%

গতিকে উক্ত তথ্যৰ পৰা দেখা গ'ল যে শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত পুৰুষৰ সংখ্যা অধিক আৰু মহিলাৰ সংখ্যা কম।

Table 5: Occupational composition and gender variation of the village, 2022

Spatial Unit	Occupational Composition	% of Population		
		Total	Male	Female
জোনাকী মণ্ডল গাঁও	Primary	91.5%	49.5%	42%
	Secondary	8.4%	6.5%	1.8
	Teritory	0	0	0

Source : Field Survey, 2022

উপৰোক্ত তালিকাখনত দেখা গ'ল যে -

(ক) এই গাঁওখনৰ ৭১.৫% লোক প্ৰাথমিক বৃত্তিৰ লগত জড়িত ইয়াৰে পুৰুষৰ সংখ্যা ৪৭.৫% আৰু মহিলাৰ সংখ্যা ৪২%।

(খ) এই গাঁওখনৰ ৪.৪% লোক দ্বিতীয়ক বৃত্তিৰ লগত জড়িত ইয়াৰে পুৰুষৰ সংখ্যা ৬.৫% আৰু মহিলাৰ সংখ্যা ১.৪%।

গতিকে দেখা গ'ল যে, গাঁওখনৰ প্ৰায়সংখ্যক লোকেই প্ৰাথমিক বৃত্তিৰ লগত জড়িত ইয়াৰে পুৰুষৰ সংখ্যা মহিলাৰ সংখ্যাতকৈ অধিক। অন্যহাতে গাঁওখনৰ বহু কম সংখ্যক লোকেই দ্বিতীয়ক বৃত্তিৰ লগত জড়িত, ইয়াৰে পুৰুষৰ সংখ্যাতকৈ মহিলাৰ সংখ্যা বহু কম। প্ৰাথমিক আৰু দ্বিতীয়ক বৃত্তিৰ বাহিৰে তৃতীয়ক বৃত্তিধাৰী কোনো লোকৰ তথ্য পোৱা নগ'ল।

Table 6: Land use pattern of the sample village, 2022 -

Spatial Unit	Land use Category	Area (in bigha / kotha)
জোনাকী মণ্ডল গাঁও	Built up area	52 B/K
	Cultivable area	35 B/K
	Cultivated area (Coperational Holding)	20 B/K

Source : Field Survey, 2022

উপৰোক্ত তালিকাখনত দেখা গ'ল যে -

(ক) ঘৰ নিৰ্মাণৰ বাবে ব্যৱহৃত মাটিৰ পৰিমাণ ৫২ B/K।

(খ) আনহাতে কৃষিৰ যোগ্য ভূমিৰ পৰিমাণ মুঠ ৩২ B/K।

(গ) ইয়াপ উপৰি কৃষি ব্যৱহৃত মাটিৰ পৰিমাণ প্ৰায় ২০ B/K।

গতিকে, এই তথ্যসমূহৰ পৰা আমি দেখা পালো যে, এই গাঁওখনৰ কৃষিৰ যোগ্য সকলো ভূমিতে কৃষি কৰা নহয়।

Table 7: Distribution of responses into different problems created by flood in the study area -

Sl No.	Types of problems	Distribution of responses (-1)	
		Yes	No
1	Submerged built up area	Yes	
2	Submerged Houses	Yes	
3	Floods Occur Frequently	Yes	
4	Submerged Cropland areas	Yes	
5	Loss of cattle and poultry	Yes	
6	Loss of Flood grains	Yes	
7	Sorounding areas affected by erision		No

Source : Field Survey, 2022

উপৰোক্ত তালিকাখনত দেখা গ'ল যে - বানপানীৰ ফলত বাৰী মাটি, ঘৰ-দুৱাৰ, কৃষি ভূমি, পশুধন, খাদ্য-শস্য আদি সকলো নষ্ট হোৱা দেখা গ'ল।

Table 8: Major Losses (Rs) due to flood in the study area -

Section	Losses (in Rs)
Food Grains	Above 1 Lakh
Cattle and Poultry	Under 1 Lakh

Source : Field Survey, 2022

উপৰোক্ত তালিকাখনত দেখা গ'ল যে - এই ঠাইত বানপানীৰ ফলত খাদ্য-শস্য এক লাখতকৈ অধিক টকা নষ্ট হোৱাৰ লগতে পশুধন (প্ৰায় এক লাখ টকা)ৰ মৃত্যু হয়।

Table 9: Proportion of effected area by erosion and their sources -

Name of the effected area	Proportion of effected land (in%)	Sources
জোনাকী মণ্ডল গাঁও	0	0

Source : Field Survey, 2022

উপৰোক্ত তালিকাখনত দেখা গ'ল যে - সংগ্ৰহিত তথ্যৰ পৰা খহনীয়াজনিত কোনো সমস্যাৰ কথা জনা নগ'ল। সেই অঞ্চলৰ নদীখনৰ পাৰসমূহ খহি যায় যদিও এই খহনীয়াই লোকৰ জীৱনত প্ৰভাৱ নেপেলায়।

Table 10: Proportion of responses related to adoption of preventive measure related to flood -

Spetial Unit	Types of preventive measures	Time of Adoption	Sources of Provider
1	মথাউৰিত থকা	বানপানী হোৱাৰ আগত	সংগঠন/চৰকাৰ
2	আশ্ৰয় শিবিৰত থকা	বানপানী হোৱাৰ আগত	সংগঠন/চৰকাৰ

Source : Field Survey, 2022

উপৰোক্ত তালিকাখনত দেখা গ'ল যে - বানপানী হোৱাৰ ক্ষেত্ৰত গ্ৰহণ কৰা প্ৰতিক্ৰিয়া হিচাপে তেওঁলোকে মথাউৰিত আশ্ৰয় লয়, আনহাতে চৰকাৰীভাৱে নাইবা বিভিন্ন সংগঠনৰ সহায়ত শিবিৰসমূহত আশ্ৰয় লয়।

Table 11: Proportion of responses related to flood relief -

Spatial Unit	Relief receive		Major sources of relief provider
	During	Past	
1	Yes	Yes	NGO আৰু চৰকাৰী সাহায্য

Source : Field Survey, 2022

উপৰোক্ত তালিকাখনত দেখা গ'ল যে - সেই অঞ্চলত বানপানী হৈ থকাৰ সময়ত আৰু বানপানী হৈ যোৱাৰ পাছত বানাক্রান্ত লোকসকলক চৰকাৰীভাৱে অথবা NGO সমূহে কম বেছি পৰিমাণে মৌলিক প্ৰয়োজনৰ যোগান ধৰে।

Table 12: Proportion of effected people by water born diseases -

Spatial Unit	Proportion of population		
	Total	Male	Female
1	107	60	47

Source : Field Survey, 2022

উপৰোক্ত তালিকাখনত দেখা গ'ল যে - এই বানাক্রান্ত সকলো লোকে পানীজনিত ৰোগত ভুগে তাৰ ভিতৰত পুৰুষৰ সংখ্যা ৬০ আৰু মহিলাৰ সংখ্যা ৪৭।

Table 13: Frequency of health hazard of the flood effected population

Spatial Unit	Category of Diseases	No. of Patients
জোনাকী মণ্ডল গাঁও	Fever	23
	Jaundice	41
	Dysentery	26
	Gastroentirris	10
	Others	7

Source : Field Survey, 2022

উপৰোক্ত তালিকাখনত দেখা গ'ল যে - বানাক্রান্ত সকলো লোকেই স্বাস্থ্যজনিত ৰোগত ভোগা দেখা যায়। এই অঞ্চলটো জ্বৰত ২৩ জন, জণ্ডিছত ৪১ জন, ডায়েৰিয়াত ২৬ জন, গেছজনিত ৰোগত ১০ জন আৰু অন্যান্য ৰোগত প্ৰায় ৭ জন লোকে আক্ৰান্ত হোৱা দেখা গৈছে।

ফলাফল (Findings) :

আমি এই ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নটিৰ জৰিয়তে সেই অঞ্চলটোৰ বিভিন্ন ধৰণৰ সমস্যা সমূহৰ সম্পৰ্কে জানিব পাৰিছিলো। সেই অঞ্চলৰ বন্যাত লোকসকলে তেওঁলোকৰ বিভিন্ন ধৰণৰ সমস্যা সমূহৰ বিষয়ে পুংখানুপুংখভাৱে এফালৰ পৰা কৈ গৈছিল। তেওঁলোকৰ সমস্যা সমূহ হৈছে এনেধৰণৰ -

(ক) **খোৱা পানী :** যিহেতু পানীয়েই হৈছে প্ৰাণীৰ প্ৰাণ। গতিকে সকলো প্ৰাণীকেই জীৱন ধাৰণৰ বাবে পানীৰ অতি প্ৰয়োজন। পৃথিৱীৰ সকলো ঠাইতে পানীৰ পৰিমাণ একে নহয়। ইয়াৰে কিছুমানত বেছিকৈ আৰু কিছুমানত কমকৈ পানী উপলব্ধ হয়। ঠিক সেইদৰে এই অঞ্চলটো বিশুদ্ধ পানীৰ পৰা বঞ্চিত হৈছে। আমি লক্ষ্য কৰিছিলো যে, তেওঁলোকে খোৱা পানীৰ বাবে বহু দূৰ যাব লগা হৈছিল। বিশুদ্ধ খোৱা পানীৰ পৰা তেওঁলোক বঞ্চিত হৈছিল বাবে তেওঁলোকৰ দেহত নানা ৰোগে দেখা দিছিল।

(খ) **বিদ্যুতৰ দূৰৱস্থা :** এই অঞ্চলটো মূল ঘাইপথৰ পৰা যথেষ্ট আঁতৰত। যাৰ বাবে এই ভিতৰুৱা অঞ্চলৰ লোকসকলে এক অন্ধকাৰ জীৱন-যাপন কৰিব লগা হৈছে। যাৰ ফলস্বৰূপে ই শিক্ষাৰ্থীসকলৰ আগত হেঙাৰ হিচাপে থিয় দিছে।

(গ) **বিভিন্ন ধৰণৰ চৰকাৰী আঁচনিৰ পৰা বঞ্চিত :** বৰ্তমান সময়ত ৰাজ্যিক বা কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে ৰাইজৰ বাবে বিভিন্ন ধৰণৰ আঁচনি ৰূপায়ন কৰিছে। ইয়াৰ ফলত দৰিদ্ৰ লোকসকলৰ জীৱন উজ্জ্বল হৈ পৰিছে। কিন্তু এই বন্যাত লোকসকলে এনে আঁচনিৰ পৰা দূৰত থাকিব লগা হৈছে। কাৰণ এই সকলো লোকৰ ওপৰত চৰকাৰে কম গুৰুত্ব দিয়া দেখা গৈছে।

(ঘ) **ৰাস্তা - ঘাটৰ দূৰৱস্থা :** এই অঞ্চলটোৰ এটা প্ৰধান সমস্যা হৈছে ৰাস্তা - ঘাটৰ দূৰৱস্থা। এই ৰাস্তা-ঘাটৰ দূৰৱস্থাৰ বাবে অঞ্চলটোত বসবাস কৰা লোকসকলৰ যাতায়তৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট অসুবিধা হয়।

(ঙ) **সা-সম্পত্তিৰ নষ্ট :** বানপানী দ্বাৰা এই অঞ্চলত যাতে ই ক্ষয়-ক্ষতি হোৱা দেখা যায়। যেনে - কৃষি ভূমি নষ্ট, ঘৰ-দুৱাৰ উটুৱাই নিয়া, জীৱ-জন্তু উটুৱাই নিয়া ইত্যাদি।

সমাধান (Suggestion) : পৃথিৱীৰ বহুতো অঞ্চলত Hazard আৰু Disaster সংঘটিত হোৱা দেখা যায়। যাৰ ফলত দেশখনৰ বা অঞ্চলটোৰ বহু সা-সম্পত্তি আদি ক্ষয়-ক্ষতি হোৱা দেখা যায়। এনেধৰণৰ Hazard বা Disaster দ্বাৰা ক্ষতিগ্ৰস্ত হোৱা লোকসকলক চৰকাৰে বিভিন্ন ধৰণৰ সাহায্য দিয়া পৰিলক্ষিত হয়। ইয়াৰ উপৰিও দুৰ্যোগ নিৰাময়ৰ বাবে বহুতো Agency গঠন কৰা দেখা যায়। উদাহৰণস্বৰূপে ভাৰতত NDMA(National Disaster Management Authority) আৰু NIDM(National Institution Disaster Management) আদি দুৰ্যোগ পৰিচালনা আৰু নিৰাময়ৰ বাবে গঠন হোৱা সংস্থা। এই সংস্থা সমূহে দুৰ্যোগ পৰিচালনা আৰু নিৰাময়ৰ বাবে বহুতো কাম হাতত লৈছে। NDMA সংস্থাটোৱে দুৰ্যোগ নিৰাময়ৰ বাবে কেইবাটাও কাৰ্য হাতত লৈছে -

(ক) দুৰ্যোগ সম্পৰ্কে নিয়ম নিৰ্ধাৰণ কৰা।

(খ) ৰাষ্ট্ৰীয় পৰিকল্পনাত সন্মতি দিয়া।

ঠিক সেইদৰে NIDM এ দুৰ্যোগৰ নিৰাময়ৰ বাবে লোৱা কাৰ্যও মনকৰিবলগীয়া।

এইসমূহৰ উপৰিও চৰকাৰে ৰাজ্যৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত বানপানীৰ সময়ছোৱাত SDRF বাহিনী নিয়োগ কৰে। এই SDRF বাহিনীৰ বিভিন্ন কাৰ্যৱলী হৈছে এনেধৰণৰ -

(ক) ভংগ কৰা কালভাৰসমূহ মেৰামতি কৰা।

(খ) লগতে বানপানীৰ সময়ছোৱাত পানীত পৰি মৃত্যু হোৱা লোকক বা পানীত পৰা লোকক বিচাৰি উলিওৱা।

এই সংস্থাসমূহে আমাৰ ৰাজ্যৰ বিভিন্ন দুৰ্যোগমূলক সমস্যা সমূহ সমাধান কৰাত সফলভাৱে অৰিহণা যোগাইছে। আমি জৰীপ কাৰ্য কৰা অঞ্চলটো বিশ্লেষণ কৰি বহুতো সমস্যাৰ সন্মুখীন হ'লো। যিবোৰ ইতিমধ্যে পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা হৈছে। এনে সমস্যাসমূহ সমাধানৰ বাবে আমি গুৰুত্ব দিব লাগে। এই সমস্যাসমূহ সমাধানৰ বাবে বিভিন্ন ধৰণৰ কাম হাতত ল'ব পাৰি। যেনে -

(ক) নদীৰ কাষত উন্নত মানদণ্ডৰ মথাউৰি বান্ধিব ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

(খ) খোৱা পানী, বিদ্যুৎৰ লগতে অন্যান্য গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশতো মনোযোগ দিব লাগে।

(গ) যিহেতু এই অঞ্চলৰ লোকসকল চৰকাৰী আঁচনিৰ দ্বাৰা বঞ্চিত, এই লোকসকলৰ ওপৰত চৰকাৰে চকু দিয়া উচিত।

(ঘ) এই অঞ্চলটোৰ লোকসকল প্ৰধানকৈ কৃষিজীৱী লোক, কিন্তু বৰ্তমান সময়ত তেওঁলোকে কৰ্ম দিশ হেৰুৱাই পেলাইছে সেয়েহে তেওঁলোকক চৰকাৰে কৰ্মৰ বাট দেখুৱাব লাগে।

সামৰণি (Conclusion) :

বানপানী হৈছে প্ৰকৃতিক দুৰ্যোগসমূহৰ ভিতৰত আটাইতকৈ বেছি ধ্বংসাত্মক দুৰ্যোগ। ইয়াৰ প্ৰধান কাৰণ হ'ল ই বিশাল অঞ্চল জুৰি হয় আৰু ইয়াৰ প্ৰকৃতি পুনঃ পুনঃ সৃষ্টি হোৱা ধৰণৰ। মানৱ জীৱনৰ ওপৰত ইয়াৰ প্ৰভাৱ সৰ্বাধিক পৰিলক্ষিত হয়। ই দৈনন্দিন জীৱন-যাত্ৰা সলনি কৰি দিয়াৰ ক্ষমতা বহন কৰে। মানুহৰ সা-সম্পত্তিৰ পৰা আদি কৰি পশু-পক্ষী সকলোৰে ওপৰত ই বিৰূপ প্ৰভাৱ পেলায়। যদিও বানপানী এক ধ্বংসাত্মক দুৰ্যোগ, ইয়াৰক কিন্তু গঠনমূলক দিশো নথকা নহয়। কৃষিভূমিত বানপানীয়ে পেলোৱা পলসৰ ফলত উৎপাদিকা শক্তি যথেষ্ট বৃদ্ধি পায়। বহু ক্ষেত্ৰত ই পৰিস্থিতিতন্ত্ৰৰ ভাৰসাম্যতাও বজায় ৰখাৰ লগতে পুনঃ উদ্ধাৰ কৰাটো সহায় কৰে।

বানপানী হৈছে এনে এক দুৰ্যোগ, যাৰ আগজাননী পাব পাৰি। গতিকে পূৰ্বৰে পৰাই সতৰ্ক থাকি প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰী যোগান ধৰি; বানপানীৰ আগত, বানপানীৰ সময়ত আৰু বানপানীৰ পাছত ল'ব লগা সাবধানতা সমূহ গ্ৰহণ কৰি এই দুৰ্যোগৰ পৰা হাত সাৰিব পাৰি।

তথ্য সংগ্রহ

Internet Website : 1. Google.com
2. Youtube.com

People : 1. Our teachers
2. Our Parents
3. Villager's of Jonaki Mandal Gaon

আলোকচিত্র

Household Survey Schedule cum Questioner

Revenue Circle:

C.D. Block:

Distance from the nearest Highway (in Km):

- 9. Structure of the family:**

10. House Pattern:

- i. Size: Very big/big/medium/small/very small ii) Type: Hut/ at Kucha/at pacca/RCC

- i. Radio/TV/Tap Recorder
- ii. Electricity/Telephone/Inverter
- iii. Knitting machine/weaving set/ Agricultural amenities
- iv. Filter/refrigerator/washing machine
- v. Source of cooking fuel: LPG/firewood/coal/electricity/coal/others
- vi. Source of drinking water: river/well/tube well/pond/supply water
- ix) Sanitary facilities: Toilet/Urinal/Bathing Unit/Hand Basin/others
- x) Drinking Water Facilities within the Premises: Yes/No
- xi) Sanitary Facilities within the premises: Yes/No
- vii) Bicycle/Motorcycle/Car/Bus
- viii) News paper/magazine

- i. Built-up Area:
- jj. Cultivable Area:

iii. Cultivated Area (Operational Holding):

13. What crops are grown (annually)?

Crops	Area under Crop (in Bigha/Katha)	Production (in Kg)	
		Total	Consumed

14. Nature of Flood Impact

- Whether the built-up area are submerged (Yes/No)
- Whether houses are submerged (Yes/No)
- At what frequency inundation occurs?
- For how long inundation occurs (days/months)?
- Since when, floods are experienced?
- How many cropland areas are submerged?
- Loss of cattle and poultry due to flood (in No.s):
- Damage or loss of food grains due to flood (in Rs):
- Total loss suffered by the family due to flood (in Rs):
- Whether the surrounding areas are affected by erosion (yes/no)?
 - If yes, how much land affected?

K. Whether preventive measures are adopted against flood/erosion (yes/no)?

K.a) If yes, then what are their types?

K.b) Since when they were adopted?

K.c) By whom measures are provided?

L. Do you receive any relief during and post flood?

L.a) If yes, what are the sources of providing immediate relief:

The self (victim)/their community/ skilled personnel/ NGO's/ Govt. Agencies

M. Whether the hazard has increased over the year (Yes/No)?

N. No. of people attracted by water born diseases: Male: Female:

O. Details of the affected person/ Frequency of Health hazard (Since last 3years):

Category of diseases	Fever	Jaundice	Dysentery	Gastroenteritis	Others (Specify)
No. of Patients					

P. Personal Observations:

.....

.....

.....

Signature of the Data Collector